

Методическа разработка на урок в три части по БЕЛ – 11 клас

I. Тема на урока: "Аз не живея, аз горя" - Яворов....

Първа част - "...То беше ден Благовещение. Блага вест я нарекох аз в своя живот..." П.К. Яворов

Втора част - "Две сърца се знойно любят" - литературно четене и драматизиран диалог Мина-Яворов по техни писма на гроба на Мина в парижкото предградие Бульон Бианкур (сценарият е на разположение)

Трета част - "Тя мина. Мина" - документален филм, режисьор Уляна Матева, сценарист Румяна Лечева, оператор Светозар Недев, създаден по случай 120 г от рождението и 100 г от кончината на Мина Тодорова, с участието на ученици и учители от нашето училище.

II. Вид на урока: За нови знания

III. Цели: а) познавателни - запознаване с личността и творчеството на Яворов и традиционния празник Благовещение в България и L'Annonciation във Франция
б) възпитателни - провокиране на траен интерес към културно-историческия смисъл на празника, вярванията, наричанията. Особената атмосфера на този празник и художествено възприятие на стихотворението "Благовещение" от Яворов.

в) развиващи - формиране на умения за изследователска работа; съдействие за формиране на качества за изграждане на логическо мислене; овладяване на основните зависимости в текст; създаване на интерес и мотивация у учениците за интерпретация на лирически текст.

IV. Междупредметни връзки: история, фолклор, изобразително изкуство, информационни технологии

V. Методи и средства, използвани в урока: анализ, синтез, беседа, лекция, онагледяване, индивидуална работа, работа в екип

VI Дидактически средства : компютър; проектор; учебник по литература и христоматия за 11 клас

VII Предварителна подготовка: мултимедия, презентация за празника Благовещение в България и във Франция, малка изложба (избраните съчинения на Яворов, юбилеен лист за Мина, подарени книги на училището ни с автографи от проф. Михаил Неделчев, от Явора - племенница на Яворов, репродукция на картината "Благовещение" от Леонардо да Винчи (приложена), сценарий за втората част от урока, изработване на покана (приложена), документален филм "Тя мина. Мина" (на разположение)

VIII. Ход на урока: С уводни думи учителят въвежда темата, включваща традиционния български празник Благовещение и едноименното лирическо произведение на Яворов. Вниманието на учениците се насочва към презентацията, която е зададена като индивидуална задача на ученик, който представя (предварително изготвена презентация) същността на християнския празник Благовещение и фолклорния празник Благовец - българската традиция, свързана с този ден, както и народните вярвания и наричане, вдъхновили и въздействали по особен начин на нежния лирик Яворов, срещнал на този празник своята муза:

На 25 март православната църква чества празника Благовещение (блага вест). На този светъл празник се възпоменава едно от най-радостните събития в историята на изкуплението на човечеството от греха, от злото. Празникът е утвърден от Православната църква през VII век. Според Библията на този ден Архангел Гавраил донася на Дева Мария благата вест, че тя ще роди Спасителя на човечеството, сина Божий Иисус Христос. За него разказва Евангелието от Лука

За българите този празник е известен още като Благовец. В народните традиции Благовещение се счита за "половин Великден". На този ден пробиват ушите на малките момичета, дамгосват агнетата и яретата, защото се вярва, че няма да ги боли, че по-леко и

бързо зарастват всички рани. В дните срещу празника иманяри търсят заровени съкровища. (Празникът съвпада с началото на пролетта и затова традиционно се приготвя „нещо зелено“ (коприва, спанак, лапад и др.). Яде се риба по изключение, макар че е Великият Пост! Пекло се пита, която намазана с мед, се раздавала на съседни и близки. Нехристиянски, езически народни вярвания, характерни за някои региони, били, че през този ден всяка отрова губела силата си. Свързан с това обичай бил стопаните да премитат къщите и дворовете си и да палят огънове, които да прескачат, за да не пострадат от змийско ухапване през лятото. Поради същата причина, жените не докосвали игли, куки или конци.

По мястото си в календара Благовец стои най-близо до пролетното равноденствие и българите го свързват с пролетта. Вярва се, че на този ден долита кукувицата, за да извести, че зимата си е отишла и настъпва лятото, мечката се събужда от зимния си сън, змиите и гущерите излизат от леговищата си, самодивите - господарки на горите, поляните и изворите, се завръщат във владенията си.

На Благовец се спазват редица забрани с предпазващо човека значение. Момите и младите булки не излизат рано за вода, за да не срещнат самодивите. Вярва се, че от техния поглед младите могат да погрознеят, да се разболеят или да умрат. През целия ден жените не докосват игли, куки и конци, за да избегнат ухапвания от змии през лятото. В ранното утро ритуално се прогонват от дома дивите твари. После се запалва събраната от пометения дом смет и всички прескачат огъня по три пъти срещу змийско ухапване. Заедно с християнския празник Благовещение, българите честват и фолклорния празник Благовец.

Ученичка представя празника във Франция - L'Annonciation est le titre de plusieurs œuvres peintes traitant de l'Annonciation faite à Marie, un des thèmes privilégiés de l'art chrétien, occidental et byzantin. Показва картината на Леонардо да Винчи (приложена).

Учителят осъществява логическата връзка между общохристиянския празник, особената атмосфера, създадена се при първата среща между Мина и Яворов на този ден, мистериозността на народните поверия и отражението им в нежната и чувствителна душа на поета и на негова възлюбена.

След тази емоционална нагласа съвсем естествено се достига до темата на урока, която се записва на дъската, както и плана, чиято част посветена на Яворовата творба, следва статията от учебника "Драмата на любовта" от Илияна Кръстева

Ученик с индивидуална задача продължава : Любовта е основното вдъхновение в творчеството на всички творци. Един от най-талантливите и обичани български поети, посветил голяма част от творчеството си на любовта, е Пейо Яворов. Когато Яворов се запознава с Мина, тя е 16-годишна девойка, сестра на приятеля му Петко Тодоров. Срещата става на пролетния празник Благовещение – 25 март 1906 г. Още същия ден поетът пише едно от най-красивите си стихотворения: "Благовещение" (ученик чете стихотворението)

"Прохладен лъх от ангелско крило,
о ангел, о дете,
зефирен лъх от ангелско крило
сред зной облъхва моето чело;
отпаднал ме лелее нежен сън...
Зора се зазорява въвн.

Мелодия неземна сред нощта,
о песен, о дете,
мелодия вълшебна сред нощта
лелее и приспива мисълта:
зора се нова зазорява въвн

и празничен се носи звън.

Душата ми тъгува и мълчи,
о сълза, о дете,
душата ми бленува и мълчи -
и тихо капят сълзи от очи:
аз слушам празнично тържествен звън
през утрен сън - уви, през сън...

25 март 1906

Четири години след съдбоносната среща с Мина Тодорова Яворов ще напише в дневника си: "... То беше ден Благовещение. Блага вест я нарекох аз в своя живот. И тя радваше очите ми подобно на бяла лилия сред поле през май, покрито с цветя, подобно на лилия, от която не е по-бял снега, по-висока от другите, но навела своята ароматна главица. Тя радваше очите ми - и опияняваше душата ми".

Нежната девойка става вдъхновителка на поредица от стихотворения: "Две хубави очи", "Вълшебница", "Ела", "Ще бъдеш в бяло" и др. Любовта на поета към Мина е нежна, романтична, извисена, всеотдайна и платонична. Тя е един красив душевен порив, едно пречистване. Тази Светла и животворяща обичоблагородява духа на поета в момент, когато е най-раздвоен, объркан и страдащ от крушението на идеалите, от абсурдността на света. Любовта се превръща за него в тих пристан, в спасение от ледения дъх на самотата и смъртта. Тя е благата вест, че щастието може да споходи изтерзаната и уморена Душа, за да я дари с просветление и надежда. стихотворението очертава контурите на красиво съновидение. Любовта присъства в него само като полъх, като нежно дихание и ангелска мелодия, като празничен камбанено звън. Това е неземна и бленувана любов, идваща от друг свят - светлия и хармоничен свят на Бога, на абсолютното съвършенство. И неслучайно тази любов го спохожда на Благовещение.

Любовта между Яворов и Мина е повече епистоларна. Понеже и Мина има определени поетични заложби, самите им писма са своеобразна поезия. Той я нарича "ангел", а от нейните редове личи, че не е безразлична към поета, но чувствата ѝ са по-скоро платонични.

През юли 1906 г. министърът на народното просвещение Иван Шишманов командирова Яворов, Елин Пелин и Кирил Христов чужбина - "да се отракат", както пише в заповедта. Мина пише на Яворов: "И тъй, Вие заминавате? Щастливец! На добър час! Заминаването ми за странство е още нерешен въпрос. Моето желание е да отида на 25 т. м. в София и да постъпя в гимназията, а на родителите ми – да замина чак в късна есен за Дрезден." Докато е в чужбина, Яворов написва пет стихотворения за Мина и когато се връща, ги публикува в сп. "Мисъл" като цикъл под надслов "Писма": "Обичам те", "Мечта", "Истината", "По стъпките ми вредом никне жълта злоба" и "Мечтата ти е очарована робиня".

Друг ученик, също с индивидуална задача, допълва, че за него най-въздействащо и искрено е стихотворението "Обичам те":

Обичам те - въздушно
нежна, в нежна младост,
като на ангела сънят,
и сън си ти вещателен..."

"Невинност свята орхидея"- последното стихотворение на Яворов след кончината на Мина, което учителят представя на учениците. След него поетът пише само драми.

Учениците правят извод за художественото въздействие на Яворовата поезия, за мелодията, ритъма на в стиховете му, постигнати чрез използваните художествено изразни средства: метафори, синекдохи, хиперболи, изобилие от епитети, сравнения, повторения...

В заключение учителят дава мнението си за работата на класа и оценява отличилите се ученици и задава домашна работа

Библиография :

Статията "Драмата на любовта" от Илиана Кръстева

Яворовата година на траура - Михаил Неделчев; изд. 2014; издателство Нора 2000

Портретът на Яворов - Стефан Памуков, изд. 1991; SM София

Обречените - Явора Стоилова

Култът "Яворов" - Катя Зографова; изд. 2013; издателство Изида

Интернет страници - <https://news.bg/society/blagoveshtenie-e-1.html> ;

<http://www.momentofpeace.net/2010/blagoveshtenie-25mart> ;

[https://bg.m.wikipedia.org/wiki/Благовещение_\(Леонардо\)](https://bg.m.wikipedia.org/wiki/Благовещение_(Леонардо))

Изработил: Румяна Шибилева

Учителка по български език и литература

Българско училище "Кирил и Методий" в Париж